

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 – 63/15
Београд

дел. бр.   датум:

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА
НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА/ГРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај

о посети Полицијској управи у Нишу

Београд, јул 2015. године

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа у Нишу
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	09. јул 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета није најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској управи Ниш остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

2. МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10.02.2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

---

1 „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

2 Потписан 12. децембра 2011. године.

3 Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

3. ПРАЋЕЊЕ ПРЕПОРУКА НПМ

3.1. Поступање према затеченом странцу

Према речима шефа Одсека за странце, од јануара 2015. године до 01. јула 2015. године на територији ПУ Ниш затечено је 1188 странаца који незаконито бораве на територији Србије. У јануару је затечено 67, у фебруару 48, у марту 133, у априлу 229, у мају 289 и у јуну 422 странца. Највећи број ових лица су држављани Авганистана (597), Сирије (398), Пакистана (98) и Сомалије (20). Према полној и старосној структури затечених странаца, било је 175 малолетних мушкараца, 956 пунолетних мушкараца, 13 малолетних жена и 44 пунолетне жене.

3.1.1. Утврђивање идентитета

Полицијски службеници ПУ Ниш затеченог странца који незаконито борави на територији Републике Србије лишавају слободе и спроводе у полицијску станицу ради утврђивања његовог идентитета. По довођењу или доласку ових лица у полицијске станице приступа се њиховом спољном прегледу, пре свега из разлога безбедности. Како велики број њих нема код себе исправе подобне за доказивање идентитета, током прегледа посебна пажња се посвећује проналаску исправа, а што је већином безуспешно. Сходно томе, лични подаци се углавном утврђују само на основу изјава странаца. ПУ Ниш има уређај који омогућава брз увид у информацију да ли је затечени странац већ негде био дактилоскопиран („БРЗИ АФИС“), али према наводима шефа Одсека за странце ретко се користи, из разлога јер се углавном затичу странци који су у већим групама и нема се времена за ову врсту провере. Према инструкцијама МУП сви затечени странци (осим малолетника до 14 година), без обзира да ли изразе намеру за тражење азила (тражиоци азила) или не желе азил у Србији (нерегуларни мигранти), фотографишу се и дактилоскопирају. Лични подаци, отисци прстију и фотографије свих затечених странаца уносе се у „АФИС“. Опширнији подаци и мере које су примењене према тражиоцима азила уносе у посебну евиденцију „АЗИЛ“. А лични подаци и мере које су примењене према нерегуларним мигрантима уносе се у „ОКС“.

Према речима шефа Одсека за странце, 02. јуна ове године затечено је 185 странаца у теретним вагонима на железничкој станици у Нишу. Од тог броја било је 137 држављана Авганистана, 26 држављана Пакистана, 19 држављана Сирије и 3 држављана Ирака. Сви они су аутобусима и службеним возилима полиције превезени у седиште ПУ Ниш. Тамо су били смештени у великој сали где се вршило утврђивање њиховог идентитета, а за које је требало 22 сата рада полицијских службеника. Предност су имали жене и деца. У току утврђивања идентитета хитна помоћ је интервенисала три пута, а центар за социјални рад и Црвени крст су обезбедили храну, воду и пелене за децу.

3.1.2. Употреба језика и поучавање о правима

Према наводима шефа Одсека за странце, комуникација између полицијских службеника ПУ Ниш и затечених странаца одвија се на енглеском језику. Обично у групи странаца неко говори енглески језик довољно разумљиво за споразумевање.

3.1.3. Поступање према малолетнику – сарадња са органом старатељства

Сарадња са надлежним центром за социјални рад од стране шефа Одсека за странце оцењена је као добра. Уколико је затечено лице малолетник, а није у пратњи родитеља или пунолетне браће или сестара, полицијски службеници ПУ Ниш увек обавештавају Центар за социјални рад у Нишу који предузима даље поступање према малолетном лицу. Центар малолетнику који је без пратње поставља привременог старатеља, а малолетнику који је у пратњи рођака одлучује да ли ће поставити привременог старатеља

или не. О поступању према малолетнику Центар је дужан да полицијској станици достави службену белешку.

3.1.4. Лекарски преглед

Према наводима, у случају да странац има видне повреде или затражи лекарску помоћ позива се служба хитне помоћи. Сарадња ПУ Ниш са здравственим установама је добра. Службена белешка лекара о обављеном лекарском прегледу странца чува се у евиденцији ПУ Ниш.

3.2. Поступање према странцу који није изјавио намеру за тражење азила

Према речима шефа Одсека за странце, након идентификације, против странаца који незаконито бораве и не желе да траже азил у Србији, као и против оних који имају истеклу потврду о израженој намери за тражење азила, подноси се захтев за покретање прекршајног поступка и та лица се спроводе дежурном прекршајном судији. У 2015. години ПУ Ниш је поднела 53 захтева за покретање прекршајног поступка против нерегуларних миграната.

Уколико странац услед прекршајне пресуде издржава казну затвора, ПУ Ниш шаље Управи граничне полиције захтев за смештај странца у Прихватилиште за странце. По добијању сагласности од Управе граничне полиције, странац се спроводи у Прихватилиште. Међутим, ретко ПУ Ниш добија наведену сагласност. У 2015. години ниједно лице није спроведено у Прихватилиште.

Након извршене прекршајне санкције, странцу се уручује решење о отказу боравка. Уколико је у пресуди донета заштитна мера удаљења, онда се наведеним решењем извршава ова мера. Уколико пресуда не садржи заштитну меру удаљења, онда ПУ доноси решење о отказу боравка у којем је одређено време забране уласка странца на територији Србије. У наведеним решењима је дат рок у коме је странац дужан да самостално напусти Републику Србију. Рок за напуштање је обично од 3 до 6 дана. Од почетка 2015. године ПУ Ниш донела је 53 решења о отказу боравка.

3.3. Поступање према странцу који је изјавио намеру за тражење азила

Странцима који изјаве намеру за тражење азила ПУ Ниш издаје потврду о израженој намери за тражење азила. Према речима шефа Одсека за странце, од почетка 2015. године до 01. јула 2015. године 1135 лица је изразило намеру за тражење азила. Потврде не садрже фотографије.

Лица којима је издата потврда упућују се у центре за азил који у датом тренутку имају расположиве смештајне капацитете (информација се добија или од Канцеларије за азил током радног времена или од Оперативног центра Управе граничне полиције ван радног времена). У потврду се уноси назив центра за азил где лице треба да се јави у року од 72 сата. Када је у питању издавање наведених потврда лицима која морају бити смештена и лечена у болници, ПУ Ниш овим лицима, уз сагласност Канцеларије за азил и Комесаријата за избеглице и миграције, у потврду о израженој намери за тражење азила оставља рок који траје дуже од 72 сата (док се не заврши болничко лечење) да се јаве центру за азил.⁴

Према наводима, лица којима је издата потврда о израженој намери за тражење азила, полицијски службеници доводе до аутобуске или железничке станице и упућују их како

---

⁴ Према наводима, била су три оваква случаја. Једно лице је имало прелом бутне кости, друго лице је имало сплет црева и треће лице је повређено у саобраћајној несрећи код Лесковца.

да оду до центара за азил. А ова лица се бесплатно превозе возовима до тражених центара за азил у случају да немају код себе новац за путну карту.